

SLOVENSKI OBRTNIK

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca.

Cena za celo leto K 6—
za pol leta K 3—
za četrt leta K 1.60

Glasi

„Deželne zveze krajskih obrtnih zadrug“

Cena oglasom: Tristopna petitvrsta: 1 krat 12 vin., 2 krat 10 vin., 3 krat 8 vin., za večkrat primeren popust.

Rokopisi se pošiljajo uredništvu „Slov. obrtnika“ v Ljubljani, Tržaška cesta 33, naročnina in oglasi pa naslové: Engelbert Franchetti v Ljubljani, Jurčičev trg 3.

Št. 6.

V Ljubljani, dné 15. marca 1906.

Leto I.

Protestni shod krojačev in čevljarjev.

V nedeljo 4. t. m. se je vršil v „Mestnem domu“ v Ljubljani protestni shod krojačev in čevljarjev, katerega je obiskalo okrog tristo obrtnikov iz Ljubljane in iz drugih krajev. Zastopane so bile tudi šivilje in precej pomočnikov. Shoda so se udeležili državni poslanci gg. dr. Ferjančič, dr. Tavčar in dr. Žitnik, tajnik trgovske in obrtniške zbornice, g. dr. V. Murnik in več svetnikov trgovske in obrtniške zbornice.

Načelnik čevljarske zadruga g. A. Erjavec je otvoril shod ter z veseljem pozdravil udeležence, ki so se v tako obilem številu zbrali, zlasti one iz drugih krajev. Dalje je pozdravil navzoče gg. državne poslance in zastopnika trgovske in obrtne zbornice. Za predsednika današnjega shoda je predlagal načelnika krojaške zadruga g. F. Jeločnika in za zapisnikarja g. J. Kukmana. Sprejeto soglasno.

G. F. Jeločnik je prevzel predsedstvo ter prosil poročevalca g. Wegel-Leckla, da govori k prvi točki, ki se glasi: Stališče k obrtni reformi, oziroma k najnovejšim izpremenjenim sklepom stalnega obrtnega odseka.

G. Wegel-Leckl je govoril približno takole: Dovolite mi, dragi zborovalci, da se najprej oprostim, ker moram nemško govoriti. Rojen sem sicer Slovenec iz Savinske doline, toda že od leta 1866, t. j. celih 40 let sem vedno na Dunaju tako da ne morem več nastopati kot govornik v slovenskem jeziku. Zahvaljujem se Vam za prijazno povabilo k današnjemu shodu v imenu splošne avstrijske zveze krojaških zadrug, ki ima nad 20.000 članov. Častiti zborovalci, zdaj so poslednji trenotki, ko se morejo obrtniki še izjaviti o obrtni reformi; kadar pride ta pred državni zbor, bo že prepozno. Z obrtnim redom leta 1859 se je uvedla obrtna prostost, ki je trajala 24 let do leta 1883. Z izpremenjenim obrtnim zakonom tega leta smo se obrtniki nadejali boljših časov, kajti uvedel se je za rokodelske obrte dokaz usposobljenosti. Skoro smo se pa morali prepričati, da ima novi zakon mnogo luknjic in vrat, skozi katera so uhajale izjeme glede donosa sposobnosti nega dokaza. Obrtniki so izpoznali veliko nevarnost in takoj začeli sklicevati shode. Leta 1888 je še upravno sodišče odločilo v prid trgovcem, da smejo le-ti sprejemati naročila po meri. Ni mi treba povdarjati, koliko se je od

onega časa škodovalo krojačem in čevljarjem. Šele v zadnjem času so neštivilni shodi, deputacije in drugo napotili vlado, da je v novi zakon sprejela nekaj določb, ki bi morda mogle rešiti obrtni stan pogube. Poslanska zbornica je izvolila stalni obrtni odsek, v katerem se je sklenilo za nas nekaj ugodnih sklepov. To pa ni dalo miru konfekcionarjem, zato so sklicali državni kongres, na katerem so rekli, da mora trgovec v pogubo, ako ne bo smel več mere jemati. Kdo pa je takrat vprašal po tem, ako pojdejo krojači in čevljarji v pogubo, ko je postala obrtna novela zakon?

In kongres konfekcionarjev je imel učinek, da nova zakonska predloga ni več taka, kakor je bila prvotno določena. Zakon namreč ne sme vplivati nazaj, torej smejo konfekcionarji z žensko obleko, ki obstoje danes, še nadalje naročila sprejemati po meri. Mi smo zahtevali tri leta prehodnega časa, toda ako bomo čakali, da izumro sedanji konfekcionarji, bo trpelo 30 do 40 let. Do takrat pa pride nov zakon, nova uprava v državi in mi ne dosežemo ničesar.

Ženski krojači so še mnogo na slabšem ko drugi, ker jim je učni čas zelo olajšan, in pa ker na tisoče in tisoče šivilj dela po zasebnih hišah, ne da bi plačevale kak davek, ter s tem škodujejo krojačem in krojačicam, ki morajo plačevati težke davke. Ako se ta odločba ne razveljavi, bi trgovci z narejeno žensko obleko lahko še 20—40 let opravljali svoj posel, kar bi pomenilo popolno uničenje krojaškega ženskega obrta. Vlada je grozila poslancem, da morajo dovoliti to določbo, ker sicer tudi drugim ne dovoli nič, a bati se je, da bodo tudi moškimi krojačem in čevljarjem storili enako krivico, bodisi da pade določba, ki brani moške krojače in čevljarje, v poslanski, ali pa v gosposki zbornici. V nižjeavstrijskem obrtnem društvu se je obrtnikom očitalo, da so nazadnjaški, ker zahtevajo usposobljenostno preizkušnjo. So li nazadnjaški torej radi tega, ker zahtevajo, da bodi obrtnik bolj strokovno izobražen, ko doslej? V istem društvu se nas je tudi razžalilo, češ da smo neumni in neznačajni. Posamezne osebe s takimi lastnostmi so lahko v vsakem stanu, toda ves stan imenovati tako, je pa prehudo razžaljenje. Na Dunaju je bila razstava učencev, o kateri se je celo neki minister izrazil: Če že

učenci delajo tako dovršena dela, potem mora biti mojster res prav dober. Uradniki danes tožijo, da sili vse študirat ter tako otežkočuje stanje uradništvu, med tem, ko obrtnikov ni. A ravno ti gospodje so vedno nasprotni izboljšanju obrtniškega položaja. Če bi bil stan obrtnikov boljši, bi tudi vsak rajši postal obrtnik ko sedaj. Izgovarjajo se, da krojaška obrt ne bo propadla, ker tudi konfekcionariji potrebujejo krojačev. A to ni vse eno za krojača, če je samostojen, ali odvisen od konfekcionarja. Obrtniški učenci se danes tudi trgovsko izobražujejo, bodo torej še boljši mojstri, ko sedanji, ki nimajo te izobrazbe. — Treba je pred vsem trdne organizacije, kajti ako pride posameznik k vladi ne doseže ničesar, toda kompaktna masa, ves obrtni stan kakor en mož, na to se pa vlada že mora ozirati. Posnemati je treba pomočnike, ki so trdno združeni med seboj, da se bo nekoč v važnih trenutkih lahko reklo: Cel obrtni stan v Avstriji želi, hoče tega. Na to preide govornik na uredbo trg. in obrtnih zbornic. V trgovski zbornici na Dunaju je danes $\frac{3}{4}$ velekapitalistov in $\frac{1}{4}$ malih in najmanjših, katerih zastopnik je govornik. Zbornice je treba res ločiti v trgovske in obrtne; a tako, da v obrtni ne bo odločeval velekapital. Volilni red mora biti nov. Voli naj se direktno in tajno, da se ne bo treba podpisavati volilcu, vsled česar se marsikdo boji, da ne bi izgubil zasluzka. Glasovnice hodijo cel teden na urad in če je vladajoča stranka v uradu, se bi lahko zgodile nepravilnosti, česar pa nočem trditi. Ta volilni red se mora torej zavreči. Kot vzgled, kaj se lahko s temi glasovnicami pripeti, navajam, da se je na Dunaju nekemu Schwitzerju zljubilo postati svetnik trgovske in obrtne zbornice. Poslal je svoje agitatorje k obrtnikom ter kupoval glasovnice po 1 K. Bil je res izvoljen, ne pa kandidat obrtniškega odbora. — Priporočam Vam, da izročite resolucijo, ki se bo potem prečitala, vladi in prosite svoje državne poslance, da krepko nastopijo za njo. Povem Vam pa, da bomo le v krepki organizaciji kaj dosegli. Ako je ta zakonski načrt ugoden za nas, se ne sme misliti, da je ta zakon popolen, ampak je le nekako odplačilo za velike krivice, ki so se doslej godile obrtnem stanu. Včasih je imel obrtni stan zlata tla, zdaj niti pločevinastih nima, delujmo torej skupno, da bo zopet postal to, kar je bil nekoč.“

Gospodu poročevalcu se je že sredi govora živahno pritrjevalo ter mu na koncu ploskalo.

Predsednik g. Jeločnik zahvali govornika za temeljito poročilo ter vpraša, če želi kdo besede.

G. J. Kovač se oglasi in pravi, da gre obrtni stan vedno bolj nazaj. Zdaj smo že zagazili v tako blato, da ne moremo nikamor. Državni poslanci so krivi, da imamo take zakone. Pomislimo le, kaj je bil obrtni stan pred 20 leti. V Ljubljani sta za vodo prodajala dva čevljarja čevlje, danes pa že vsak hlapec in vsaka dekla lahko prodaja čevljarske in krojaške izdelke. Naše družine stradajo kruha in mi jim ga ne moremo kupiti. Kakšna pravica je torej to? Gg. državni poslanci, delujte za blagor obrtnega stanu in mi Vam bomo vedno hvaležni.

K besedi se oglasi g. državni poslanec dr. Žitnik ter pravi na besede predgovornika, da državni poslanci posebno navzoči ne morejo biti krivi postav, ki so se že pred 28 leti uveljavile, ker jih takrat še v državnem zboru ni bilo. Sploh pa, če ima tudi poslanec najboljšo voljo, ne doseže navadno ničesar, ako je vlada proti temu. Glede novega načrta sem pa zastopal vedno stališče, da mora oni, ki izdeluje, tudi svoje izdelke prodajati, ne pa vsak,

komur se poljubi. Kot član permanentnega obrtnega odseka Vam v kratkem tudi lahko pojasnim delo v odseku.

Permanentni obrtni odsek je zboroval od 9. julija do 15. septembra ter dovršil svoje delo, izvzemši one paragrafe, katerih vlada ni hotela odobriti. Šele 27. novembra se je zopet zbral odsek, da reši še one predloge, s katerimi vlada ni bila zadovoljna. Vlada in odsek sta imela pred očmi dvoje: Da se spopolni, razširi in poglobi organizacija obrtniškega stanu, in drugič, da se povzdigne in razširi strokovna izobrazba obrtnikov. Kar se tiče organizacije obrtnikov, kaže nov načrt velik napredek v določbah glede obrtniških zadrug. Ako obrtniki in obrtne oblasti store svojo dolžnost, dobe zadruge, okrajne in deželne obrtniške zveze ono veljavo in pravice, ki morejo povzdigniti obrtniški stan. Brez nasveta in dovoljenja obrtniških svetov pri okrajnih glavarstvih in deželni vladi oblasti ne bodo mogla izdajati obrtnih listov in koncesij. Ko pa bi se zgodilo, imajo zadruge v zakonu pravico, da se pritožijo na deželno vlado, oziroma ministrstvo. Važna določba je glede združnih inštruktorjev. Doslej se je vlada malo ali nič brigala za južne dežele, In vendar so združni inštruktorji ali učitelji tako potrebni in koristni, kakor n. pr. mojsterski kurzi. Glede izobrazbe je odsek sprejel stroge določbe glede vajencev. Vsak vajenec mora napraviti izpit ali izkušnjo, ako hoče biti pomočnik.

To velja tudi za vajence v tovarnah. Obrtni odsek je dalje zahteval, da mora tudi vsak pomočnik narediti še mojstrsko izkušnjo, ako hoče biti samostojen obrtnik.

Tej zahtevi pa se je vlada odločno uprla.

Ker je odsek uvidel, da bi ves načrt padel pod mizo zopet za nekaj let, ker bi gotovo gosposka zbornica ustregla vladni želji, zato se je obrtni odsek udal. Sklenil pa je, da more vsak pomočnik napraviti mojsterski izpit, ni pa prisiljen. To velja tudi na Nemškem.

Dalje so važne določbe glede obrtnih šol in dokaza usposobljenosti. Dokaz usposobljenosti bodo v bodoče morali imeti tudi trgovci z mešanim blagom, polovica članov javnih trg. družb, gostilničarji v večjih mestih. Posebno važna sta paragrafa 38 in 38 a. Trgovec kot tak, ako torej sam ni obrtnik, ne sme svojim odjemalcem popravljati blaga, marveč mora poprave prepustiti obrtnikom. Mero za naročila smejo jemati obrtniki, ako ni potrebna posebna izurjenost. Tako n. p. sme prodajalac klobukov vzeti mero.

Odločno pa prepoveduje novi načrt, da bi prodajalci obleke in obuval smeli jemati mero ali preuzemati popravila. To pravico imajo edino le krojači in čevljarji.

Kaj pa je glavni vzrok, da propada obrtniški stan? Prvi in glavni vzrok je divja konkurenca. Ako obrtniki sami sebi cene znižujejo, so sami krivi; tega jim zakon ne more zabraniti. Pač pa bi moral zakon zabraniti, da obrtnikom jemljejo zaslužek kapitalisti, ki se obrta niso izučili ter izrabljajo male obrtnike. Dalje bi morala vlada tudi izdatneje s stroji in brezobrestnimi posojili podpirati male obrtnike. Doslej je vlada izdala v ta namen nad 700.000 K na leto; a to so dobile severne dežele, na Kranjsko, Primorje in Dalmacijo se vlada ni dosta ozirala. Ker so se obrtne oblasti in obrtniki sami premalo brigali.

Kdor trka, temu se odpre! Torej organizacija, samozavest, strokovna izobrazba in samopomoč so sredstva, s katerimi se more mali obrtnik braniti proti velikim podjetjem.

(Konec prihodnjic.)

Važne odločbe obrtnih sodišč.

XXIII.

Jeli dovoljeno, da se vpišejo v delavsko knjižico dnevi, v katerih je delavec stavkal. To zanimivo vprašanje je odločilo pred nedavnim graško obrtno sodišče. Dejanski položaj je bil naslednji. Neki pekovski pomočnik je tožil svojega bivšega mojstra, da mu mora ta preskrbeti novo delavsko knjižico in izgotoviti postavnim določbam primerno izpričevalo, poleg tega pa tudi izplačati odškodnino za odtuženi zaslužek in sicer 6 K na dan. Tožitelj, ki je bil od 1. februarja 1904 do 16. decembra 1905 pri tožencu v službi, je utemeljeval svojo tožbeno zahtevo s tem, da je toženec v delavski knjižici v oddelku „izpričevalo“ naslednjo opombo vpisal: „Je bil v službi kot nadomestni delavec od 1. februarja 1904 do 16. decembra 1905 izvzemši 9., 10. in 11. maja in sicer v splošno zadovoljnost.“ To pripombo v izpričevalu je označil tožitelj kot nepostavno ter izjavil, da ga je ovirala pri iskanju dela, zaradi česar je njegova zahteva popolnoma upravičena. Toženec je ugovarjal, da je izgotovil tako spričevalo, ki odgovarja resničnemu položaju. Tožitelj dne 9., 10. in 11. maja 1905 v resnici ni delal, temveč je takrat delo neopravičeno popustil in se pridružil v tistih dnevih nastalemu splošnemu štrajku. Toženec je nadalje ugovarjal, da bi tožitelj vsled že omenjene pripombe v izpričevalu ne bil mogel dobiti dela, ker se je, kakor je splošno znano, najmanj 90 odstotkov vseh pekovskih pomočnikov takrat vdeležilo splošne stavke. Tožitelj je priznal, da v imenovanih dnevih res ni delal, ter da s to delavsko knjižico sploh ni poskusil iskati novega dela, vstrajal pa je pri trditvi, da ga bo tako izpričevalo pri iskanju dela oviralo. Tožbeni zahtevki je bil zavržen iz sledečih vzrokov: Glasom § 81. obrtnega reda je obrtni podjetnik zavezan, da napravi na zahtevo pomožnemu delavcu ob izstopu iz službenega razmerja izpričevalo o načinu in dobi službovanja. Tem postavnim predpisom zadošča popolnoma gori omenjeno izpričevalo, ker je tožitelj sam priznal, da se je v tistih dneh stavke udeležil. Ako se vpišejo v delavsko knjižico oni dnevi, ko je delavec stavkal, ne znači ta vpis za delavca nič neugodnega, temveč odgovarja izpričevalo resničnim dejanskim razmeram. Vrh tega pa tožitelj sploh poskusil ni, s tem izpričevalom dobiti novo službo. Vsled tega se je moral tožbeni zahtevki kot neutemeljen zavriniti.

XXIV.

Trgovinsko ministrstvo je v zadnjih dneh odločilo, da je izdelovanje in popraviljanje kmetijskih strojev, tudi če se izvršuje obrtoma, prost obrt, ki ni navezan na dokaz usposobljenosti. Nasprotno pa je obrtoma izvrševano popraviljanje koles rokodelski obrt, katerega sme izvrševati le tisti, ki ima dokaz usposobljenosti za mehanika ali ključavničarja.

XXV.

Različne obrtne oblasti in konečno tudi trgovinsko ministrstvo je nedavno odločilo, da obratovanje stavbeniko v radi svoje razsežnosti ni tovarniško, vsled česar je vsak stavbenik tudi član stavbinsko-obrtne zadruge. Stavbinski obrt se namreč že po svojem bistvu ne more izvrševati v zaprtih delavnicah in mu vsled tega manjka glavni in bistveni znak tovarniškega obratovanja.

Nekaj potez iz meničnega prava.

Kreditno gospodarstvo, ki obstoji v tem, da razpolaga trgovec z denarjem tudi tedaj, ko ga še nima, je bistveni in poglavitni pogoj za dobro razvito trgovino. V kreditnem gospodarstvu pa je najvažnejša služba odkazana menici, ki se sme s polnim pravom imenovati temelj in nositeljica vsega kreditnega gospodarstva. Ker tudi mali obrtnik često pride v položaj, da dobi menico v plačilo, ali da mora kot dolžnik sprejeti menico, gotovo ne bo odveč, če podamo na tem mestu nekaj glavnih potez iz meničnega prava.

Glavni razložek med menico in navadno zadolžnico ali dolžnim pismom obstoji v tem, da je veljavnost menice odvisna od gotovih postavno določenih oblik. Zadolžnica ima lahko poljubno vsebino, menica pa, ki nima po zakonu predpisano na stari navadi slonečo vsebino in ki ni izgotovljena v obliki, katero predpisuje zakon, je neveljavna. Vsled tega je najboljšje, četudi ne neobhodno potrebno, da se menica napravi na uradni golici (blanketu). Pri tem je treba seveda skrbno paziti, da se izpolnijo vse tozadevne vrste. Razložek med menico in zadolžnico je tudi ta, da mora biti v zadolžnici povedan vzrok, iz katerega je nastala terjatev, dočim je menična terjatev obvezna že brez navedbe kakega vzroka. Terjatve iz menice se terjajo z zelo naglim meničnim procesom, terjatve iz zadolžnice pa z navadno pravdo.

Za veljavnost menice je bistveno, da jo podpiše izdatelj, t. j. oni, ki si pusti menico izgotoviti, toraj upnik, potrebno pa je tudi, da jo podpiše dolžnik, ki ga imenujemo prejemnik (akceptant), ker on sprejme menico v plačilno obvezo. Izdatelj podpiše menico navadno na sprednji strani na desno, prejemnik pa pod izdateljem, ali pa, in to je običajno čez menico. K svojemu podpisu pristavi prejemnik navadno tudi besedo „sprejel“, četudi ta pristavek ni neobhodno potreben. Eno in isto menico sprejme lahko tudi dvoje ali več oseb v svojo plačilno obvezo, posebno se priporoča, da oba zakonska podpišeta menico kot prejemnik; v tem slučaju se morata pa v meničnem besedilu navesti oba zakonca s polnim krstnim imenom in priimkom kot prejemnika, in morata oba tako menico tudi podpisati.

Važen razložek med zadolžnico in menico je lahka prenosljivost menične terjatve na drugo osebo. Če hoče namreč kdo terjatev iz menice prenesti na kako drugo osebo, stori to čisto navadno s tem, da dotični osebi izroči menico, dočim s samo izročitvijo zadolžnice še nikakor ni prenešana terjatev, ki jo vsebuje zadolžnica. Dotičnik, ki prevzame menico mesto denarja, zahteva praviloma tudi, da dosedanji lastnik menice jamči za izterljivost prenešene menične terjatve. Da pa dosedanji lastnik menice jamči za izterljivost terjatve, je treba, da menico podpiše na zadnji strani, to se pravi da menico žirira ali indosira. Novi lastnik menico zopet lahko dalje izroči in tako gre često menica skozi veliko rok. Vsled te lastnosti menico po vsi pravici imenujemo mednarodni prometni papir.

Predno se more na podlagi menice plačilo izterjati, je treba, da se menica prejemniku, toraj prvotnemu pravemu dolžniku, v izplačilo predloži ali prezentira. Akceptant je zavezan plačati menično terjatev samo tedaj, ako se mu predloži in vrne menica. Ako prejemnik iz nepredvidnosti ne zahteva vrnitve menice, se mu lahko pripeti, da

mora isto terjatev še enkrat plačati. Če je menica prešla iz rok prvotnega upnika, izdatelja, v druge ali tretje roke, mora vsakokratni lastnik menice zaradi plačila se najprej obrniti le na prejemnika, akceptanta in more le od tega plačilo terjati. Le v tem slučaju, če akceptant noče terjatve plačati, lahko lastnik menice zahteva plačilo od svojega prednika, to je onega, od kogar je menico prejel. Ako je A menico akceptiral B-u, B pa je to menično terjatev žiriral C-u, mora C na dan, ko dospe terjatev v plačilo, najprej zahtevati plačilo od A. To mora ugotoviti tudi s tem, da dvigne (levira) pri A notarski protest. To se sme zgoditi samo na dan dospetka t. j. na oni dan, ko menica v plačilo zapade, ali pa najkasneje drugi delavnik po plačilnem dnevu. Leviranje protesta je jako važno, kajti ako se protest pravočasno ne napravi, ugasne indosantova oziroma žirantova obveznost, ter more lastnik menice zahtevati plačilo le od akceptanta.

Jako važno je tudi to, da akceptant, to je torej vedno prvotni dolžnik, onim osebam, katerim je prišla menica pozneje v roke in ki terjajo ob dospelosti plačilo od njega, ne more drugih ugovorov staviti, kakor one, ki so iz menice same razvidni, ali pa one, ki jih ima neposredno do imenika menice. Ako je toraj A akceptiral menico B-u in je B to menico indosiral na C-a, in potem C od A zahteva plačilo. C-a čisto nič ne briga, kak dogovor sta sklenila med seboj A in B.

Zelo pomembna je tudi takoiimenovana menična strogo, po kateri se menica bistveno razločuje od vseh zadolžnic. Zakon namreč določa za izterjanje meničnih terjatev jako kratko, strogo in energično postopanje. Dočim se na vsako drugo tožbo od sodišča razpiše narok za ustno razpravo, in ima dolžnik že po izrečeni razsodbi še vedno 14 dni časa za plačilo, je proces pri meničnih tožbah mnogo krajši in strožji. Na podlagi menične tožbe pozove sodišče dolžnika, naj v treh dneh plača. Ako se to ne zgodi, se izvrši pri dolžniku takoj lahko rubežen, kateri sledi prodaja. Tudi vsakojaki ugovori proti menični tožbi se morajo podati tekom treh dni po prejemu plačilnega povelja. Vsako menično tožbo in vsak ugovor mora uložiti odvetnik, vsled česar so stroški menične tožbe vedno znatni. Iz teh potez se lahko razvidi, da je treba tako pri izgotovitvi menice, kakor tudi pri sprejetju lete postopati vedno z največjo previdnostjo, ker so sicer neprijetne posledice neizogibne: menica je namreč najnevarnejše in najmočnejše orožje v modernem pravnem življenju. K.

Kako pospešuje država mali obrt.

(Dalje.)

II. Trajne inčasne razstave maloobrnih motorjev, strojev in orodja, ki jih prireja urad za pospeševanje obrta.

III. Mojstrski tečajji, ki jih prireja ta urad.

IV. Prireditve in podpora strokovnih tečajev izven Dunaja (potovalnih tečajev) in obrtni potovalni pouk po uradu za pospeševanje obrta.

V. Stroji, ki jih c. kr. trgovinsko ministrstvo pod posebno ugodnimi pogoji prepušča po gorenjem uradu obrtnim zadrugam; povzdiga prevedbe (prodaje) izdelkov takih podjetij.

VI. Posojila obrtnim surovinskim, skladiškim, produktivnim in sličnim zadrugam na podlagi proizvodb in predlogov obrtnega pospeševalnega urada.

VII. Vplivanje na izobrazbo vajencev.

Akcija je podrejena c. kr. trgovinskemu ministrstvu, kateremu je na strani „svet v zadevah obrtnega pospeševanja“ (Beirath in Gewerbeförderungsangelegenheiten); izvršilni organ je ministrstvu „c. kr. trgovinskega ministrstva urad za pospeševanje obrta na c. kr. tehnološkim obrtnem muzeju na Dunaju“ (der Gewerbeförderungsdiens des k. k. Handelsministeriums am k. k. technologischen Gewerbemuseum in Wien, IX./2, Währingerstrasse 59).

Akcija je važna tudi za naše obrtnike. Ne bo menda odveč, če obširneje popišemo zgoraj navedena sredstva v pospeševanje malega obrtništva in seznanimo naše obrtnike s pogoji, pod katerimi morejo biti deležni priredb pospeševalnega urada.

I. Strokovna pojasnila.

C. kr. trgovinskega ministrstva urad za pospeševanje obrta daje brezplačno malim obrtnikom svete v vseh strokovnih vprašanjih. Zlasti pri nakupu strojev in orodja, ob uvedbi pospešnih načinov izdelovanja, radi poizvedbe dobavnih virov in prevedbenih (prodajnih) okolišč in tudi ob osnovi proizvodnih skladiščih in sličnih zadrug in združb (osobito pri sestavi pravil) grede mali obrtniki lahko v svete k pospeševalnemu uradu, ki ima v ta namen v službi posebne strokovnjake za obdelovanje lesa, kovin, za oblačilne, tekstilne, kemične obrte in za združne stvari.

II. Trajne inčasne razstave maloobrnih motorjev, orodnih strojev in orodja.

Trajno rasztavo malih motorjev, orodnih strojev in orodja ima c. kr. tehnološki muzej na Dunaju (IX./2, Severingasse 9.). V ta namen mu rabi obsežna strojna dvorana (Maschinenhalle), ki ima vežo (Vorhalle) in glavno dvorano (Haupthalle) in obsega 820 m². V veži so razstavljeni stroji, modeli, orodje, glavna dvorana pa je urejena za rasztavo in gonitev motorjev in orodnih strojev vsake vrste. Parne, vodne, plinove in električne napeljave dovažajo motorjem primerno gonilno moč. Inozemske stroje je dovoljeno rasztaviti le tedaj, če naj bodo vsled svoje posebne konstrukcije v zgled, ali če enakovrstnih strojev ne izdelujejo pri nas.

Da se omogoči vsem obrtnikom vstop v dvorano in kolikor mogoče olajša tvorničarjem rasztavljanje njih izdelkov, določajo „določila o udeležbi rasztave v strojni dvorani“ (Satzungen über die Betheiligung an der Ausstellung in der Maschinenhalle) posebna olajšila glede na stroške za izložbo in gonitev rasztavljenih strojev in olajšave za obiskovalce. Ta določila je dobiti brezplačno pri vodstvu obrtnega pospeševalnega urada. Vstop v strojno dvorano je prost. Obiske korporacij je naznaniti vodstvu obrtnega pospeševalnega urada, da more preskrbeti strokovnjaka za vodnika. V posebnega ozira vrednih primerih podeljuje c. kr. trgovinsko ministrstvo vnanjim obrtnikom ustanove za obisk rasztave. Stipendistom se povrnejo stroški za vožnjo v III. razredu osebnega vlaka; poleg tega jim dajo po 6 K na dan, in sicer za tri dni. Prošnje ima pristojna obrtna zadruga vložiti pri c. kr. trgovinskem ministrstvu ter jim priložiti prepis zapisnika tiste seje združnega odbora, v kateri so se izbrali odposlanci.

Ta čas je razstavljenih v strojni dvorani 261 predmetov 92 razstavnikov. Obišče razstavo na mesec povprečno 1500 oseb. Do l. 1902 je c. kr. trgovinsko ministrstvo podelilo 279 ustanov za obisk strojne dvorane v skupnem znesku okroglih 15.000 K.

Začasne razstave izven poslopja pospeševalnega urada za mali obrt so obsežnejše priredbe, ki jih prireja pospeševalni urad na prošnje, vložene pri c. kr. trgovinskem ministrstvu šest mesecev pred začetkom razstave, večinoma skupaj s pristojno trgovsko in obrtniško zbornico ali s kakim drugim krajevnim in v zvezi s kako obstoječo, izven okvira pospeševalne akcije napravljeno razstavo. Stroške za razstavo si navadno razdelita v pokritje c. kr. trgovinsko ministrstvo in dotična trgovska in obrtniška zbornica ali kak drug činitelj. Tečasne razstave sicer ne morejo biti tako uspešne kakor trajne, vendar pa so tudi velike vrednosti za pouk malega obrtnika o motorjih, o orodnih strojih in o orodju nove vrste. Načeloma se pospeševalni urad udeleži na leto samo enečasne razstave tehničnih delovnih pripomočkov, trajati pa mora najmanj dva meseca, in mora biti za razstavo brezplačno na razpolago najmanj 300m² v pripravnih strojni dvorani.

V manjši meri prirejene razstave pospešuje pospeševalni urad na ta način, da pošlje brezplačno delovodjo, nekatere razstavne predmete, zlasti svojo zbirko orodja, in da na ukaz c. kr. trgovskega ministrstva istočasno priredi strokovni tečaj. Takih razstav je doslej podpiral sedem, zgoraj omenjenih večjih razstav pa je bilo doslej 17 v večjih mestih.

III. Mojstrski tečaji urada za pospeševanje malega obrta v c. kr. tehnologičnem obrtnem muzeju na Dunaju.

Mojstrskim tečajem v tehnologičnem muzeju na Dunaju je namen, obrtnike, ki že izvršujejo obrt, seznaniti z novodobno tehniko in pa z urejenim knjigovodstvom in proračunavanjem stroškov pri malih in srednjih vršbah. Načeloma so torej ti tečaji pred vsem za mojstre in šele v drugi vrsti za pomočnike. Ta čas obstoje tečaji za črevljarje, krojače za moško obleko, stavbne mizarje, ključavničarje in tesarje. Tečaji za tesarje pa so primerno razmeram pri tem obrtu določeni le za polirje in prve delavce. V kratkem se ustanove tečaji tudi za galvanotehnike.

Ti tečaji imajo pred vsem poučni namen, važni pa so za delovanje pospeševalnega urada tudi v drugem oziru. Rabijo namreč takorekoč kot stalni poskusni zavodi za tehniko dotičnih obrtov. S pomočjo tehničnih delovnih pripomočkov v učnih delavnicah mojstrskih tečajev se proučuje uredba združnih delavnic; tukaj je moči z vso natančnostjo izslediti pri postavljenih strojih porabo moči, sposobnost za specijalna dela i. e. Ni dvoma, da pospeševalni urad brez izkušenj v učnih delavnicah ne bi bil mogel prave poti zadeti pri uredbi združnih delavnic. O tem pozneje več.

Zaradi velikega števila obrtnikov, ki se vsako leto pri-glase v te tečaje, so določeni strogi pogoji za sprejem. Predvsem se sprejmejo v tečaj le v svoji stroki najmožnejši izmed prosilcev. Mojstri imajo prednost pred pomočniki, medtem pa tisti, ki nameravajo v kratkem začeti samostojno izvrševanje obrta. Člani obrtnih, pridobnih in gospodarskih združenj imajo tudi prednost pred drugimi, zlasti pa člani združenj, ki jo je trgovinsko ministrstvo podprlo z delavnimi pripomočki ali s posojilom. O vrednosti prosilčevi

povprašajo praviloma trgovsko in obrtniško zbornico, obrtno zadrugo in občinsko oblast. Ker pa opustitev prejšnjega obrta in prestop k drugemu obrtnemu ali pa tudi neobrnemu delu po dosluženi vojaški službi ni redki primer, ne smejo obiskovalci tečajev biti mlajši nego 24 let. Ne smejo pa tudi ne biti starejši nego 45 let.

V teh mojstrskih tečajih poučujejo v prvi vrsti uporabo tistih pripomočkov in načinov, ki naj se rabijo pri moderno urejeni obrtni vršbi. Razen tega pa se uče obiskovalci v vseh tečajih računstva, knjigovodstva, kalkulacije in zakonoznanstva.

Prošnje za sprejem v tečaj morajo prosilci spisati svojeručno. Nasloviti jih je na vodstvo pospeševalnega urada. V prošnji je navesti: starost in občevalni jezik prosilcev, koliko časa je mojster ali pomočnik, sedež pristojne trgovske in obrtniške zbornice in okrajnega glavarja, končno za kraje, ki niso železnične postaje, najbližjo postajo. Prošnji je priložiti domovinski list in zadnje šolsko izpričevalo. Ni pa priložiti vojaške prehodnice (posa) in delavskih bukvic.

Tudi za obisk tečajev podeljuje c. kr. trgovinsko ministrstvo ustanove. Njih višina je pri različnih tečajih različna. Vsem vnanjim obiskovalcem se povrnejo stroški za vožnjo v III. razredu od zadnjega bivališča na Dunaj in nazaj. Kolka proste prošnje za podelitev teh ustanov je nasloviti na c. kr. trgovinsko ministrstvo, vložiti pa pri vodstvu pospeševalnega urada. Razen priporočila občine, obrtne zadruge ali kakega strokovnega društva jim je priložiti izpričevalo o ubožnosti ali nepremožnosti. Vpisnino 4 K je v naprej ob začetku tečaja vplačati. V mesecih avgustu in septembru ni tečajev.

Od leta 1895 do leta 1900 je bilo v 27 tečajih za črevljarje 395 obiskovalcev, v 19 tečajih za krojače 249, v 19 tečajih za stavbne mizarje 224, v 6 tečajih za ključavničarje 61 in v 3 tečajih za tesarje 45 obiskovalcev.

A. Mojstrski tečaji za črevljarje trajajo 6 tednov po 4 do 6 krat na leto. Poučuje se ob delavnikih od 8. do 12. ure dopoldne, od 2. do 7. ure popoldne, ob praznikih od 8. do 12. ure dopoldne. Ob nedeljah ni pouka. Učni predmeti so: a) anatomija noge, bolne in nenormalne noge, mera, strokovno risanje, urezavanje vzorcev, krojenje, ročno izdelovanje gornjih delov in izdelava spodnjih delov; b) izdelovanje črevljev s pomočjo prešivnega stroja za podplate (Sohlendurchnämaschine) in enakih delavskih pripomočkov; c) obrtno knjigovodstvo in proračunavanje stroškov; d) zakonoznanstvo.

Ustanove znašajo za mojstre 120 K, za pomočnike 100 K
(Dalje prihodnjč.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. Obrtna organizacija. Večkrat se toži, da občni zbori naših obrtnih združenj niso sklepčni in da je obrtnika le težko spraviti na kak shod in da so še celo odborove seje teh združenj večkrat nesklepčne. Inres, če pogledamo obrtne zadruge, katerih je na Kranjskem okrog 40 se prepričamo, da obstoji največ teh samo na papirju, pravega združnega življenja pa opažamo le pač pri malokateri. Nekateri trdijo, da bi se dalo temu odpomoči s kaznovanjem združnikov, kadar bi se le-ti ne udeleževali združnih skupčin. To se mi pa ne zdi umestno, kajti zadruga si s tem nič ne pridobi, ako sili svoje člane tja, kamor bi morali z največjim veseljem prostovoljno iti.

Če pogledamo v kraje, kjer je združno življenje v najlepšem cvetu, kakor na primer na Danskem, Nemškem in deloma tudi pri nas v Avstriji na primer na Češkem, Moravskem, Spodnjem Avstrijskem itd. vidimo, da je povsod v zvezi

z združništvom tudi izobrazba združnih članov, kakšno izobrazbo pa gojijo naše obrtne zadruge? Navadno nikake, ker združnikov ni niti pridobiti v to. Naši obrtniki niso sprejemljivi za združništvo, to je oni greh, ki bi se jim moral iztrebiti.

Za vsakega najbolj navadnega obrtnika je danes potrebno, da zadosti praktično, teoretično in tudi socialno svojemu stanu. Praktično izobrazbo je dobil pri svojem mojstru, in če ta ni bil dober, ali če ga pozneje osoda ni zanesla v kake druge delavnice, v večja tuja mesta, kar je navadno med našimi obrtniki na deželi slučaj, potem ni čuda, da taki mojstri niso dosti vredni in če jim že prakse manjka, tem bolj še teorije. Temu bi se dalo odpomoči na naslednji način:

Vsak količkaj bolj zastopan obrt v naši deželi bi moral imeti poučne, nekaj mesecev trajajoče tečaje (kurze.) Več podobnih obrtov bi se dalo združiti za skupne tečaje. Pouk naj bi bil praktičen in teoretičen. V obrtnih zadrugah naj bi se pričelo s predavanji in sicer za mojstre, pomočnike in učence, katere naj bi se poučevalo v risanju, knjigovodstvu, računstvu, pisanju poznanju, zakonov itd., ter praktično v oni stroki, kateri udeleženci pripadajo.

Dalje naj bi se ustanovila združna knjižnica, ki naj bi bila preskrbljena s posebno obrt zadevajočimi knjigami in strokovnimi časopisi.

Koder še ni obrtno-nadaljevalnih šol za učence, naj bi se ustanovile take. Mogoče bi se dale te preosnovati in spojiti z večernimi splošnimi predavanji v oddelkih za mojstre, pomočnike in učence. Končno bi se vse to izpopolnilo z razstavami mojstrskih, pomočniških in učeniških izdelkov.

Gledati bi se dalje moralo, da se domače hirajoče obrte zopet povzdigne in modernizira.

Seveda bi se tudi ne smelo pozabiti na uvoz in skupna skladišča surovin, kakor tudi na izvoz naših izdelkov. Pri tem bi se morala posebno vpoštevati ugodna zemljepisna lega naše dežele z ozirom na jug ter naše ne izrabne vodne sile.

To bi bil nekak površen načrt za moderniziranje naših obrtnih zadrug, a kdo bo izvedel ta načrt? Odgovor: mi obrtniki sami sporazumno z vodstvom obrtnih šol. Obrtne šole, kakor je videti so že pričele delovati v tem zmislu, ker je pa to delo ogromno, ne more obrtno šolstvo samo biti kos tej nalogi. Tu bi bila na mestu zveza obrtnih zadrug, a ta bi se morala poprej sama preostrojiti ter otresti se v prvi vrsti vsakega političnega vpliva.

Zveza bi morala tudi skrbeti, da si vzgoji izmed obrtnikov agitatorje, ki bi po shodih obrtnike navduševali in izpodbujali.

Umestno bi bilo, da bi se v doglednem času sklicala obrtna anketa. Tu naj bi se zbrali vsi za napredek obrtnikov zanimajoči se faktorji in tu naj bi se zasnoval program bodočega našega delovanja za prosep obrtništva. Mogoče, da se še kdo drug oglasi v listu ter nasvetuje, kako bi se dalo opraviti rane na telesu našega obrtništva. O—n.

Iz Ljubljane. Razvoj in zapreke surovinskih društev. Pred dvema letoma že sem pisal o tem predmetu in tudi danes se hočem dotakniti tega za obrtnike tako važnega vprašanja. Govoril bom iz lastne izkušnje, čeprav ne bom imenoval gotovih društev, toda po večini bo to vsem takim društvom koristilo.

Pred desetimi leti se je ustanovilo neko surovinsko društvo z malimi sredstvi, ki se je tekom časa razvilo do jako vzglednega podjetja in je tudi članom izplačevalo več odstotkov dividend. Preteklo leto je pa prišlo v položaj, da ni moglo svojim članom izplačati vsakoletne dividende. Ta slučaj je vzbudil veliko nezadovoljstvo med člani. Načelnikovo utemeljevanje so sicer mirno poslušali, toda potem so zabavljali čez načelnika in čez uslužbenca ter razgrajali.

Trgovci z usnjem in usnjariji, katerim je bilo društvo jako neljub konkurent, so o tem občnem zboru takoj izvedeli (hvala prenašalcem!) in šli na delo. Potniki usnjarskih trgovcev so začeli obiskovati društvene člane, jim pravili o strašno nizkih cenah usnja ter jim usiljevali to blago. Veliko jih je verjelo, naročili so si eden eno kožo, drugi več, tretji cel sveženj itd.

Tako hitro so se dali premotiti od sladkih besed potnikovih in od ugodnih plačilnih rokov, toda za nekaj časa se jim je pa le začelo oglašati neprijetno čustvo: pa bi vendar ne naročil blaga, ko si že toliko časa član surovinske zadruge, ne

spodobi se, da zdaj od trgovcev jemlješ. Toda storjeno se ne da več predrugačiti, zato si misli čevljar: naj bo za zdaj, a prihodnjič ne naročim več.

Trгоvec pošlje blago in čevljar podpiše sprejemni list. Na to je pa trgovec komaj čakal, kajti list z naročnikovim podpisom pošlje kazati drugim članom surovinskega društva ter pravi: Vidite, ta čevljar, ki je bil ustanovitelj in že 10 let član surovinske zadruge kupuje zdaj pri meni, ali ni to znamenje, da pri meni kupi bolje blago, zato si še Vi naročite.

Ta vest gre od ust do ust in ta je izstopil iz surovinskega društva in zdaj bodo to še drugi storili. Kakšne posledice pa nastanejo vsled tega? Surovinsko društvo je s tem najbolj oškodovano, ker se pri njem manj blaga proda in vsled tega so člani oškodovani, ker se jim ne more koncem leta izplačati tako velika dividenda, ker je znesek za prodano blago bil manjši nego druga leta. Čemu je bilo to potrebno.

Ako je vspех surovinskega društva eno leto izostal, da se članom ni mogla izplačati nobena dividenda, saj s tem še niso imeli nikake izgube in vsled tega bi še ne smeli društvu nezvesti postati. S tem škodujejo lastnemu interesu, kajti surovinsko društvo ni last privatne osebe, ampak last vseh članov. Namesto da bi se z odborom natančno dogovorili, kaj bi bilo potrebno, da se vspех društva zveča, pa obrnejo hrbet društvu, ki je njih lastno podjetje. To se pravi toliko kakor sam nad seboj obupati, vero izgubiti v svojo lastno moč ter samemu sebi jamo kopati.

Ravno člani ne smejo delati v korist sovražnika ter delati razpor in prepir med drugimi člani. Pomislite le, kako visoke cene bi bile, ko bi ne bilo surovinskega društva. Ako dividenda odpade eno leto, se bi pa drugo leto večja izplačala. Treba je le delati za društvo, da dobi več članov in da ima večji promet. S takim članom pa, ki društvu le škoduje, ko odpravlja stare člane ter za vsako malenkost načelstvo blati in druge člane k usnarjem spravlja, s takim članom proč iz društva!

Znano je, da je voditev surovinskega društva zvezana z velikimi težkočami in veliko izgubo časa. Umestno je torej, da se načelništvu odškoduje za izgubljeni čas, katerega noben obrtnik nima preveč. Zgodí se pa, da nekateri člani načelništvu nobene odškodnine ne privoščijo, kar ni lepo, kajti s tem vzamejo dotičnemu veselje in ljubezen do društva, da ne opravlja tako vestno svojega posla. Rajši se bom za svoj obrt bolj brigal, nego toliko časa zastoj potratil pri društvu, si misli dotični.

Te vrstice naj odpro zavednimi članom oči, da bodo zopet delali za društvo ter le pri njem jemali blago.

Iz Novega mesta. Volilna reforma in kranjski obrtniki. V zavesti, da storim svojo stanovsko dolžnost, ker se ni doslej noben obrtnik oglasil v zelo važni, za nas obrtnike gospodarski zadevi, storim to jaz. Nikdo pa ne more oporekati, da je naše glasilo „Slov. obrtnik“ prekoračilo delokrog svojega programa, ako pride s kako tako zahtevo pred javnost, ki je politična, toda tudi gospodarska. Dolžnost našega lista je, da se vedno zavzema za gospodarski napredek svojega stanu in če ni drugače, mora poseči tudi v politično situacijo.

Kdo mi more oporekati, da ni sedajni čas tudi velike važnosti za obrtni stan v političnem položaju. Pred nami leži obrtna preosnova, ki je našim nasprotnikom že sedaj, ko še ni iz besede meso postalo, občutljiv trn v koži. Da se to doseže, kar je v korist malemu obrtniku, se bo treba zastopnikom, ki so prijazni malemu obrtništvu, še precej žrtvovati, ker direktnih obrtnih zastopnikov je malo, a še ti ki so, so po večini prijatelji veleindustrije. Zato pa, dokler še ni prepozno, zahtevajmo vsaj po naših, ali nam prijaznih listih odločno svoje pravice, ker časi, ko se je dal obrtnik slepiti z lepimi in praznimi obljubami, so minili.

Pred nami leži vladni načrt o volilni reformi, ki ga mora pozdravljati tudi mali obrtnik, če tudi ta vladni načrt ne more ugajati malemu obrtniku ali sploh obrtniku. Imamo pa tudi že natančne statistične tabele volilcev po vseh okrajih. Vzemimo pregled volilcev kranjske dežele, ki so po 11 volilnih okrajih, skupno 91.300 volilcev. Največje število volilcev pride na en okraj 12.400 in najmanjše število na en okraj, to je mesto Ljubljana s 6500 volilci. Pri volitvi pride v poštev glas tovarnarja milijonarja enako z glasom malega obrtnika, ki plačuje

samo 3 K direktnega davka. Ker bo brezdvomno velika volilna borba v strankarske politične namene, ne pojde toliko za zmožnost zastopnikov, ampak bo odločeval le politični vpliv posameznih strank. Pri tej borbi se bo nas obrtnike gotovo povsem prezrlo, čeprav nas je po številu v naši deželi brezdvomno 17.000, ki so skoro vsi volilci. Vsaj tako bi moralo biti, da kdor plačuje obrtni davek, ima volilno pravico, če tudi je davkoplačevalec ženskega spola. Za kranjske Nemce, katerih je komaj 29.000 se zahteva en mandat. Na teh 29.000 Nemcev pride komaj ena petina volilcev, in izmed teh pride zopet komaj polovica davkoplačevalcev, kar bi znašalo okrog 3000, kar pa ni mogoče.

Tem 3000 agrarnih in obrtnih davkoplačevalcev stoji nasprotno 17.000 obrtnikov, ki ostanejo brez pravega zastopnika v državnem zboru. Če tudi namerava vlada obrtne in trgovske zastopnike poklicati v gospodsko zbornico, ne bo imelo to za nas tistega vspeha, kakor če bi imeli v ljudskem zastopu državne zbornice svoje zastopnike. V gospodski zbornici bo kakor doslej najbolj zastopana aristokracija in razni velekapitalisti — industrijalci, med katerimi se bodo povsem izgubili naši obrtni in trgovski zastopniki. Deželi Kranjski pristojna en mandat za obrtni in trgovski stan po novi volilni reformi v državnem zboru. Ta mandat smemo upravičeno zahtevati, ker ravno obrtni in trgovski stan plačuje v deželi največ direktnih davkov.

Moj nasvet bi bil ta, da se za trgovski in obrtni stan napravi samostojna kategorija z enim mandatom.

Da se pa to kategorijo lahko sestavi za celo deželo, je po sebi umevno. Če je bilo mogoče peto kurijo napraviti, potem se lahko napravi tudi kurijo za trgovski in obrtni stan po splošni tajni in enaki volilni pravici z ozirom na ženski spol davkoplačevalk — obrtnic.

Zahtevati pa smemo to že radi tega, ker vsak ne odobrava, ako se obrtnik udeležuje volilnih bojev, zato imamo vedno težko stališče ob takih prilikah. Da pa imamo iste pravice, kakor vsak drugi, nam ne bo nihče oporekal; saj nas kliče državljanska dolžnost in interesi stanu, ki so s tem v zvezi.

Da bi bil ravno obrtnik brezpravna masa, ki naj nima mesta v politično-gospodarski borbi, da bi bil le tu samo zato: = plačaj, pa molči, zoper take nazore moramo odločno protestirati. Mi ne kratimo nikomur svobode in pravice, mi zahtevamo le to, kar vemo, da bo našim interesom v korist. Vlada, naj bo tudi nam pravična in naj nam dá, kar nam gre po vsej pravici. Saj tudi naš stan veliko zanjo žrtvuje, in je enako potreben za obstoj države, kakor vsak drugi stan. Zakaj se naj ga potem prezira?!

Ali je to upravičeno, ako ne bi imeli svojega zastopnika, ki naj bi nas umel in bil primoran našim interesom služiti? Ali moramo vedno prositi milostno one poslance, ki zastopajo kmetijske okraje in mesta in ki lahko marsikateremu hrbet obrnejo rekoč: Ti me nisi volil, izvoljen sem bil brez tvojega glasu; jaz zastopam svoje volilce kmetijskega stanu itd. Zato v boj, dokler je še čas, da dosežemo svojega zastopnika, ker le na lastno moč se smemo zanašati, če hočemo, da bomo imeli kaj koristi od splošne tajne in enake volilne pravice, sicer nam bo ta več škodovala nego koristila. Če pa tega ne dosežemo, da bi dobili trgovsko in obrtno kategorijo, zavzemimo se pa zato, da bodo vsaj mestne skupine imele svoje zastopnike, ker mestne volilce tvorijo največ trgovci in obrtniki. M—č.

Obrtniške vesti.

Učni tečaj za vzgojo risarskih učiteljev za obrtno-nadaljevalne šole. C. kr. ministrstvo za bogočastje in pouk je odredilo, da se vrši v poletnem tečaju šolskega leta 1905 do 1906 na c. kr. umetno-obrtni strokovni šoli v Ljubljani tečaj za vzgojo risarskih učiteljev za obrtno-nadaljevalne šole. Ob enem se je naročilo c. kr. deželni vladi za Kranjsko, da odredi vse potrebno in da pravočasno izposluje pri deželnem šolskem svetu dopust za one učitelje, ki se bodo tečaja udeležili.

Razstava za tehnično kalitev železa. C. kr. urad za pospeševanje obrta otvori s 1. aprilom t. l. razstavo za tehnično kalitev železa v uradnem poslopju na Dunaju IX., Severingasse Nr. 9. Razstava bo trajala 2 do 3 mesece in se bo v nji praktično pokazovala uporaba delavnih pripomočkov v dotičnih obratih.

Čez dan se bodo izvrševale praktične vaje v kalitvi, zvečer se bo pa predavalo o predmetih, katere obsega program. Obisk razstave bo jako koristen za obrtnike, ki izvršujejo kovinske obrte, a je zanimiv tudi za druge. Razstava ima namen podati pregled pripomočkov za kalitev jekla in njih porabo, da se uvede primerno postopanje kalitve v onih obrtnih obratih, ki izdelujejo jekleno orodje. Vnanji obrtniki, ki bi nameravali obiskati razstavo, dobe lahko ustanove, ki jim omogočujejo bivati na Dunaju teden dni, ter prosto vožnjo. Tozadevna pojasnila se proizvedo tudi pri našem uredništvu.

Živnostenská banka. V seji upravnega sveta Živnostenske banke dne 1. marca so predložili in odobrili bilanco za leto 1905. Ta izkazuje odštevši režijske stroške, davke i. t. d. 1,654.065 K 11 v. čistega dobička. Pravilna dotacija rezervnega fonda znaša 90.614 K 36 v. Upravni svet je sklenil, da predlaga na občnem zboru dne 18. marca, da se od čistega dobička izplača 6 odstotna dividenda t. j. K 12 — za delnico, kakor v prejšnjem letu.

Zadružne vesti.

Vabilo na javni obrtni shod, ki se vrši dné 18. marca t. l., ob 4. uri popoldne v hotelu „Nova pošta“ v Kranju. Na dnevnem redu je razširjenje obrtniškega glasila „Slovenski obrtnik“, oživetvorjenje sedanje nedeljujoče zadruge in slučajnosti. Želeti je, da se tega zanimivega shoda udeleže vsi zavodni obrtniki. Na njem se bo razpravljalo o za obrtnika jako važnih zadevah. Odbor.

Obrtna zadruga v Radovljici. Ker občni zbor obrtne zadruge v Radovljici, dné 11. februarja vsled preslabe udeležbe ni bil sklepčen, sklicalo je načelstvo drugi občni zbor na dan 5. marca v hotel „Bastel“. Tega občnega zbora se je jako mnogo zadružnih članov, največ mlinarjev, žagarjev in gostilničarjev iz radovljiške okolice udeležilo, ki so odločno protestirali, da bi bili člani obrtne zadruge ter so zahtevali, da se naj obrtna zadruga razpusti. Videti je bilo, da imenovani niso obrtniki marveč, da se bavijo s kmetijstvom ter imajo svoje mline, žage in gostilne le kot pristranski zaslužek, radi tega nimajo niti najmanjšega pojma o zadružnem življenju. Že pred otvoritvijo občnega zbora so navzoči — obrtniki kričali: proč z zadrugo! vihteli pesti in razsajali, da zadružnemu načelniku ni bilo mogoče otvoriti zborovanja. Še le s posredovanjem navzočega zastopnika obrtne oblasti, gospoda dr. pl. Andrejka se je posrečilo, da je zadružni načelnik gospod Sartori konstatiral sklepčnost, prečital dnevni red in otvoril zborovanje. Že so se zopet vzdignile pesti in kričanja ni bilo ne konca ne kraja. Vpitje: mi ne maramo obrtne zadruge! je donelo po sobi in razburili so se elementi, da ni bilo mogoče napraviti miru in reda. Preostajalo ni drugega, nego da so se opustile vse točke dnevnega reda ter se je sklepalo le o razpustitvi zadruge. Ker je pa bila soba premajhna, da bi se moglo prešteti glasove za razpustitev zadruge, so se vsi udeleženci postavili na cesto in od moža do moža prešteli glasovi, katerih je bilo 132 za razpust. Večina obrtnikov iz Radovljice je med tem hrupom in kričanjem zapustila občni zbor, ki se potem seveda tudi ni mogel nadaljevati.

S tem pa še vedno ni obrtna zadruga razpuščena, ali najbolje bi bilo, da se obrtna zadruga izpremeni v toliko, da bi bili bodoči člani le taki obrtniki, ki se morejo pri zglastitvi obrta izkazati z dokazom sposobnosti, to je z učnim izpričevalom. Bolje je, da ima zadruga le sto zavednih članov in da je zadrugi mogoče redno in v korist svojih članov delovati, nego pa, da zadruga šteje 480 članov, ki pa faktično niso obrtniki marveč več ali manj kmetovalci in ki vsled nezavednosti ovirajo zadružno delovanje.

Kakor že več drugih kolektivnih zadrug, tako je tudi radovljiška zadruga pokazala, da kljub najboljši volji in kljub najbolj vestnemu delovanju zadružnega načelstva le vsled nezavednih članov ne more uspevati in delovati na zadružnem polju.

Prepričal sem se, da je interno zadružno vodstvo v najlepšem redu in želeti bi bilo le, da bi vse ostale kolektivne zadruge imele enako vodstvo.

Zadružno načelstvo naj si pa vsled tega ne pusti rasti sivih las, kajti kdor ni obrtnik v pravem pomenu besede, ne spada tudi v obrtno zadrugo. Ostali zavedni obrtniki pa naj vstrajajo in delujejo sebi v korist in obrtnemu stanu v čast.

E. F.

Redni občni zbor „Deželne zadruge brivcev, frizerjev in lasničarjev v Ljubljani“ se vrši v torek, dne 20. marca 1906 ob 3. uri popoldne v mali dvorani hotela Ilirije, Kolodvorske ulice, z naslednjim dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva. 2. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 3. Poročilo blagajnika. 4. Poročilo računskih preglednikov. 5. Proračun za leto 1906. 6. Volitev: a) zadružnega načelnika, b) načelnikovega namestnika, c) 6 odbornikov in 3 namestnikov v načelstvo zadruge, d) 3 računskih preglednikov, e) 2 zastopnikov z pomočniški zbor, f) 3 odbornikov v komisijo za izpit vajencev, g) 5 delegatov k zveznemu občnemu zboru, h) 4 odbornikov in 2 namestnikov v razsodiški odbor, i) 2 odbornikov in 1 namestnika v načelstvo bolniške blagajne pomočnikov, j) 1 odbornika in 1 namestnika v nadzorovalni odbor bolniške blagajne pomočnikov. 7. Določitev nagrade za združnemu načelniku. 8. Določitev zadružne doklade za l. 1906. 9. Raznoterosti. Častite gospode zadružne člane se opozarja na § 20. zadružnih pravil, ki določuje, če zadružni član brez verjetne opravičbe izostane od zadružnega zbora, se ga sme kaznovati zaradi nereda na globo do 20 kron. Članom, katerim se vsled tehtnega vzroka ni mogoče občnega zbora vdeležiti, naj pošljejo do 18. marca svoje izjave.

Poslano.

Slavno uredništvo „Slov. obrtnika“!

Podpisani prosi slav. uredništvo v svojem in v interesu stan. stališča za objavo naslednjih vrstic:

Pred par meseci je začel izhajati v Ljubljani list pod imenom „Naša moč“. Kak namen ima in po kateri poti hoče svoj smoter doseči, naj navedem tu za vzgled.

Koj v 1. števil. „Naše moči“ me je doletela čast, da je moje ime zaslovelo med bralci „Naše moči“. — Odpustil sem namreč delavko M. V. baje radi udeležbe demonstracije za občno volilno pravico, v števil. 12 me pa biča, da sem spodil učenca F. M. Da je obakrat ta list vso stvar lažljivo in mučeniško ovenčal, ni potreba posebej povdarjati.

Vsa tega urednika je dolžnost, da se prepriča, ako stvar saj približno odgovarja resnici. Nič ni lažje nego človeka obrekovati. Uredništva ne bi stalo niti en četrt ure časa, ako bi se hotelo prepričati o resnici, zato mi dovolite, da v stanovskem glasilu pojasnim stvar.

Povodom demonstracije v prilog volilni pravici ni bil nihče odpuščjen. Jaz sam sem dal vsem uslužbencem prosto voljo štrajkati in drugi dan one, ki so prišli delat ob 9. uri, za dopoldan odpustil in jim plačal mezdo celega dneva.

Delavka M. V. je pa dan poprej v delavnici svojim sodelavkam grozila, da ako se bo jutri delalo, pride njen fant in bo vse razbil. Lepa je ta, da naj jaz take elemente v pohujšanje drugih vzdržujem in jih ne bi smel odpustiti.

Radi odslovljenega učenca F. M. je dovolj, ako omenjam, da je bil fant, ki je bil le kratek čas pri meni, delomržen, velik lažnjivec, postopač, potuhnjenec itd. Meni nič tebi nič se je hodil potepat, večerno šolo je malokdaj obiskoval in ga je celo med poukom g. prof. iz šole izpodil. Od vodstva obrtne šole ter od magistrata sem dobival opetovano dopise radi njegovega vedenja in ko je bila, s tem da se je šel zopet potepat, mera polna, sem bil prisiljen z ozirom na drugo osobje ga spoditi.

Največja laž „Naše moči“ je pa, da se fantje pri meni pretepavajo. Pomočnikom in hlapcem sem strogo prepovedal, fante pretepavati in so ti le vsled tega postali tako ošabni in domišljivi, da se jih brez velike zamere niti strogo pogledati ne sme.

Vsak podjetnik ima izkušnje, kako težko je dobiti dobrega fanta in da ga gotovo nihče ne odpusti brez skrajne sile. Žal, da je poseb. o mestni naraščaj vedno slabiji in to v prvi vrsti zato, ker dečki vedo, da se jim ni treba bati kazni. Od vodstev

obrtno-nadaljevalne šole in magistrata dobim dopise, da ta in ta fant ne obiskuje šole itd. Kaj moram več storiti kakor posvariti; kaznovati ga ne smem, obveščanje indiferentnih starišev pa tudi nič ne pomaga.

Iv. Bonač,

knjigovez in kartonažna tovarna v Ljubljani.

Posredovalnica „Slovenskega obrtnika“

Priobčevanje oglasov in ponudb za delo v tej rubriki je za naročnike lista brezplačno. Nenaročniki plačajo za enkratno objavo: Samostojni obrtniki 80 v, pomočniki in vajenci 50 v, kateri znesek je vnaprej poslati. — Naznanila sprejema upravništvo „Slovenskega obrtnika“.

Posredovalnica dež. zadruge brivcev, frizerjev in lasničarjev v Ljubljani je pri načelniku gosp. Engelb. Franchetti-ju, Jurčičev trg 3. — Pristojbina za člane: 4 v, za nečlane 1 K. Pomočniki so pristojbine prosti.

Posredovalnica zadruge gostilničarjev in kavarnarjev je na *Starem trgu št. 19 v Ljubljani*. — Oglase sprejema istotam zadružni načelnik g. Iv. Tosti.

Ključavničarski pomočnik star 27 let, vešč slovenskega in nemškega jezika, samostojen delavec želi službe delovodja. Večletna spričevala na razpolago. Vstop le v kak kraj na Slovenskem. Naslov J. V. 79. v Opatiji. Poštno ležeče. 1

Dobro izurjenega kovaškega pomočnika

sprejme Gašper Maher, kovaški mojster v Škofji Loki. 1

Mizarskega vajenca, kateri bi imel veselje do te obrti, sprejme Josip Judnič, mizar-ski mojster, Stranska vas pri Semiču, Dolenjsko.

Radi opustitve obrta se prodaja še popolnoma dobro ohranjen

šivalni stroj

(Ringschiff)

(2-2)

za krojače. V rabi je bil samo eno leto. — Natančna pojasnila daje Franc Ruper, kovač, Škofja Loka, št. 16.

Hiša v Ljubljani v kateri se nahaja dobro idoča **gostilna** kakor tudi velik hlev, prodaja se takoj. Več poizve se v upravništvu „Slovenskega obrtnika“. 3

Pozor! Črevljarji Pozor!

Surovinsko društvo

črevljarske obrtne zadruge

v Ljubljani, Sv. Petra nasip 7

priporoča svojo bogato zalogo vseh

čevljarskih potrebščin.

Kupujte edino le v surovinskem društvu

in prepričali se bodete o dobrem blagu in nizki ceni. **Držite se gesla: Svoji k svojim!**

Prodajalna je na

4 **Sv. Petra nasipu v Ljubljani.**

Lepa priložnostna darila!

Krasna darila ❖ ❖

za razne prilike:

ure, verižice, zapestnice,

najrazličnejšo

zlatnino in srebrnino

sploh, tudi v modernem, secesijoni-
stičnem slogu, po najnižjih cenah pri-
poroča p. n. občinstvu

Fran Čuden

urar in trgovec v Ljubljani, Prešernove ulice.

Filijalka: Mestni trg.

Nov ceniki tudi po pošti brezplačno.

Pozor! Prva slovenska zaloga
zobotrebcev.

Lastnik: Josip Plankar, Dolenjska cesta 53.

Cenjeni gostilničarji se opozarjajo, da je to edina slovenska tvrdka.	100 butarc	K 1:20	Odfemalcenti, kateri naročijo večje število, primeren post.
	„ „	1:80	
	„ „	2:60	
	„ „	3:20	
	„ „	5:20	
Cene nizke. — Postrežba točna.			

5

Ivan Sirk klavec in prekajevalec mesa v Ljubljani
Poljanska cesta 7, prodaja na drobno v Šol. dvehoredu

poroča p. n. občinstvu, sosebno gg. gostilničarjem svoje izborno prekajeno in okusno prašičje meso. — Jako fine klobase, izborna šunka in drugo vedno sveže, v stroko spadajoče blago vsak dan na razpolago. — Pošilja se tudi po pošti.

6

Prva dolenska
tvornica lončenih peči
Iv. Appe v Kandiji
pri Novem mestu

poroča sl. občinstvu in častiti duhovščini
svojo bogato zalogo

lončenih peči in štedilnikov

za stanovališča, šole, župnišča, gostilne in večje
dvorane. Trpežnost peči proti vročini in nespremen-
ljivost barve odlikujeta izdelke te tvrdke pred vsa-
kimi drugimi.

Jamstvo zagotovljeno, postrežba
poštena, cene nizke.

5

Tvrdka

ČEŠNIK & MILAVEC

Špitalske ulice v Ljubljani Lingarjeve ulice

poroča slavn. občinstvu

izvanredno lepo svojo zalogo

suknenega, modnega

manufakturnega blaga

po najnižji ceni.

12-5

!! Postrežba strogo solidna !!

Ustanovljeno leta 1852.

Milko Krapeš, urar
v Ljubljani,

Jurčičev trg št. 3, pri železnem mostu

poroča svojo bogato zalogo

zlatih, srebrnih, tula- in nikelastih
ur, verižic, stenskih in nihalnih ur, uhanov in prstanov

Kupuje in zamenjava staro zlato in srebro.

Gosp. urarjem v mestu in na deželi priporočam izredno
veliko svojo **zalogo furnitur.**

Glavno zastopstvo za Kranjsko **zaloge strun za**
nihalne ure v vseh dolžinah in debelostih.

24-6

Cenik tiskovin

za vodstvo obrtnih zadrug.

Izdala deželna zveza kranjskih obrtnih zadrug.

Založila tiskarna **J. Blasnika nasledniki v Ljubljani**, Breg 12.
Obr. 1. **Učna pogodba** 10 kom. 20 v. Obr. 2. **Knjiga zadružnih**
dohodkov 10 kom. 60 v. Obr. 3. **Knjiga zadružnih stroškov**
10 kom. 60 v. Obr. 4. **Zapisnik pomočnikov** 10 kom. 60 v. Obr. 5.
Zapisnik zadružnih članov 10 kom. 60 v. Obr. 6. **Zadružnih**
vajencev 10 kom. 60 v. **Pobotnice**, blok à 100 listov 1 blok 80, v

Matko Malovič

mizar v Novem mestu

se priporoča slavnemu občinstvu v izvršitev poljubnih

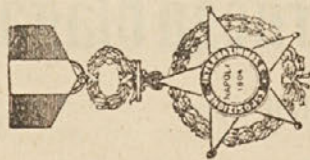
v mizarstvo stroko spadajočih del

katera izdeluje mehaničnim načinom v najraznovrstnejšem poljubnem slogu solidno in poceni.

Ivan Kregar

v Ljubljani, Poljanska cesta 15

izdeluje predmete iz bronca, poniklja, posrebrni in pozlati stare stvari.

Stavbeno, umetno in konstrukcijsko ključavničarstvo.

Hidravlične vidre in sesalke

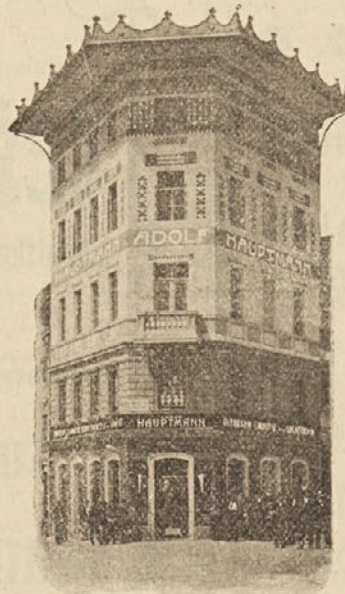
Josip Weibl

J. Spreitzerja nasl. Ljubljana, Slomškove ulice 4

priporoča se slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini v izdelovanju v to stroko spadajočih predmetov: žično omrežje na stroji, obhajilne mize, ograje na mirodvoru, obmejno omrežje, vežna vrata, balkoni, verande, stolpne križce, stedičnike, strelovode, železna okna, železne stole itd. Specijaliteta: valjni zastori in solnčne plente po najnovejšem sistemu s samodvigalnimi oporami brez vijakov

Prodaja na debelo in drobno!

Ceniki zastonj in franko!

Ceniki zastonj in franko!

Ustanovljeno leta 1832.

Priznana najboljše in najizdatnejše oljnate barve firnež,

edino le iz kranjskega lanenega olja, in

najfinejše lake angleške,

za vozove, kočije itd. barve za umetnike, fine oljnate barve za študije dr. Schönfelda;

akvarelne barve, trde in tekoče;

tempera-barve v tubah za umetnike in šolo,

pastelne barve, raznobarvne tinte, tuše in barve za obreze knjig, bronce, slikarsko platno in papir, palete, škatlje za študije, čopiče za umetnike, slikarje

in sob, pleskarje in mizarje najnovejše slikarske vzorce, prodaja in ima v zalogi:

Adolf Hauptmann

Prva tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.

Največja zaloga mavca (gips), karbolinaja, kleja za mizarje, hišnih fasadnih barv za apno in najboljših čopičev za zidarje in vsako obrt.

Zahtevajte cenike!

L. MIKUSCH

tovarna dežnikov in solnčnikov v Ljubljani, Mestni trg šte. 15

priporoča svojo veliko zalogo **dežnikov in solnčnikov**

pripripih in elegantnejših. solidno, trpežno izdelanih

po najnižjih tovarniških cenah.

Prevekle in poprave izvrše se dobro in poceni

Lepe priložnosti

naj ne zamudi, kdor hoče poceni kupiti

hišo v Črnomlju

na Glavnem trgu št. 18,

pripravno za vsako obrt in trgovino. Ker je v bližnji bodočnosti zasigurana gradnja železnice skozi Črnomelj, je upoštevati, da se more sedaj kupiti po 6 cen. — Pojasnila daje g. Davorin Francič v Novem mestu.

Krojač

Fran Jeločnik

Ljubljana, Trubarjeve ulice 2

priporoča slav. občinstvu svojo

krojaško obrt.

Naročena dela izvršujejo se točno in ceno.

Panorama-Rosmorama

v Ljubljani, Dvorni trg 3 pod „Narodno kavarno“

Stalna razstava odlikovanih izvornih slik na steklu. o Vsak teden nova serija. Potovanje po vsem svetu. Jako zanimivo in poučljivo za odrasle in mladino. Znamenitost prve vrste za slehernega. Elektr. razsvetljava

Tovarna stolov

Franceta Švigeljna

na Bregu, p. Borovnica, Kranjsko

izdeluje

vsakovrstne stole

od preprostih do najfnejših po najnižjih cenah brez konkurence.

Ilustrovani cenik pošlje se na zahtevo zastonj in franko.